

Duur zaam heids visie ‘Breda 2030’

concept

Duur zaam heids visie Breda 2030'

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	9
1.1 Waarom een duurzaamheidsvisie?	9
1.2 Leeswijzer	9
1.3 Actsheets	9
2 Uitdaging en aanpak	11
2.1 Wat is duurzaamheid?	11
2.2 Wat is het probleem?	11
2.3 Biodiversiteit en ecosysteemdiensten	11
2.4 Proactief en gericht	12
2.5 Het goede voorbeeld	13
2.6 Gezondheid en voedsel	13
2.7 De Bredase visie en missie	13
3 Duurzame ontwikkelingen mogelijk maken	15
3.1 Balans tussen mens, milieu en middelen	15
3.2 Toetsen aan goede ruimtelijke ordening	15
3.3 Vooruitlopen op de nieuwe Omgevingswet	15
3.4 Verstand boven de norm	15
3.5 Stimulering verduurzaming bedrijven	16
4 Samen en circulair	19
4.1 Samen werken	19
4.2 Kansen circulaire en biobased economie	20
4.3 Europese subsidies en nieuwe verdienmodellen	21
5 Duurzaamheidskompas	23
5.1 Toekomstige generaties	23
5.2 Scoren in nationale metingen	23
5.3 Opbouwen van een dataset	23

Samenvatting

Voor u ligt de nieuwe Duurzaamheidsvisie van de Gemeente Breda. De visie geeft aan hoe we duurzaamheid de komende tijd vorm gaan geven, namelijk:

1. We werken samen met de stad, de nadruk ligt op de uitvoering van onze eigen taken (bevoegdheden) en het verbinden van partijen en initiatieven.
2. De transitie naar duurzame energie en een klimaatbestendige stad wordt gestimuleerd, met o.a. het klimaatprogramma en het uitvoeringsprogramma van de structuurvisie.
3. We vergroten duurzame investeringen en bevorderen de inkoop van duurzame producten en het duurzaam beheer van gebouwen.
4. Via duurzaamheidsknooppunten en kennisplatformen vergroten we bewustwording, kennis en het draagvlak voor een duurzame toekomst van Breda.
5. Door het verstand boven de norm te stellen bevorderen we duurzame gebiedsontwikkeling, waarbij de aandacht voor mens, milieu en middelen in balans is.
6. De transitie naar een duurzame, circulaire en biobased economie wordt ingezet, onder meer door de inzet op (Europese) subsidies, nieuwe verdienmodellen en verbinding met de regio.

Verder zijn er Actsheets toegevoegd, hierin leest u wat we hebben bereikt, wat de doelen zijn en wat we de komende tijd gaan doen op de diverse milieuthema's en hoe we het gaan realiseren. We streven de volgende doelen na:

1. Afval. In 2030 wordt de 0 kg afval per inwoner per jaar benaderd. Het reduceren van het aantal kilogram restafval lukt niet met enkel een technische maatregel, bewoners moeten afvalbewust worden. Ook hier zet Breda op in; met een communicatietraject op maat.
2. Bodem. In 2020 zijn alle risico's van bodemverontreinigingen beheerst. Na 2020 worden resterende verontreinigingen ontwikkelgestuurd opgepakt. De focus ligt op de kracht van het natuurlijk kapitaal dat onze bodem vormt, denk aan bodemenergie, basis voor biobased economy en waterberging.
3. Bouwstoffen. Vóór 2020 is er een gemeentelijk depot voor hergebruik actief en worden grond en andere bouwstoffen op milieuhygiënisch verantwoorde wijze hergebruikt. De bodemkwaliteitskaart; de basis voor hergebruik van grond wordt geactualiseerd en is houdbaar tot 2020.
4. Dierenwelzijn. De voornaamste wet- en regelgeving op dit gebied speelt zich af op landelijk niveau. Voor het eerst heeft Breda nu vastgelegd waar ze haar rol ziet en welke acties worden uitgevoerd.
5. Duurzame mobiliteit. Duurzame mobiliteit en transport worden gestimuleerd volgens de Mobiliteits Aanpak Breda. Er wordt zowel ingezet op verduurzaming vanuit het 'mobiliteitssysteem' zelf als verduurzaming vanuit het 'individu'. Bij dit laatste aspect liggen de grootste kansen vanuit de interne motieven die ten grondslag liggen aan mobiliteitsgedrag.
6. Energie en klimaatmitigatie. Door het klimaatuitvoeringsprogramma is Breda klimaatneutraal in 2044, duurzame werkgelegenheid wordt bevorderd en er wordt op stedelijk niveau naar een gezonde en klimaatbestendige leefomgeving toegewerkt.
7. Klimaatbestendigheid (adaptatie). We bereiden de stad voor op de gevolgen van klimaatverandering, en maken daarbij gebruik van de kracht van groen en water in stad en buitengebied. In 2030 is aan de hand van een kansen- en kwetsbaarhedenkaart (stresskaart) de Bredase klimaatopgave in beeld en onderdeel van de ruimtelijke dynamiek en planning geworden.

8. Externe veiligheid. Risico's bij BRZO bedrijven (Besluit risico zware ongevallen) zijn in beeld en beheerst. De informatie- en kennisinfrastructuur is op orde en lokaal externe veiligheidsbeleid garandeert dat omgevingsdiensten en veiligheidsregio's een adequate en geborgde uitvoering behouden.
9. Geluid. Breda blijft een levendige stad met rustige plekken, maar ook een buitengebied dat geschikt is voor rustige recreatie en natuurontwikkeling. Alle stadswijk-ontsluitingswegen en drukke buurtontsluitingswegen worden voorzien van een stiller wegdek. De ervaring van geluidoverlast door inwoners is in beeld en geluidskwaliteit is een onderdeel van goede ruimtelijke ordening.
10. Geur. De doelstelling voor 2030 is gelijk aan de doelstelling uit de vorige visie: 'ernstige hinder veroorzaakt door geur komt in Breda niet voor'. Bij vergunningverlening worden de geurcontouren van de bedrijven inzichtelijk. Indien geurgevoelige objecten in deze cirkels aanwezig zijn, kan de vergunning niet of onder voorwaarden verleend.
11. Natuur en ecologie. Het beleid op dit gebied kent 13 speerpunten. De voornaamste zijn: in 2030 woont iedere inwoner van Breda op 'pantoffelafstand' (200 meter) van een groene rustplek. Ook zorgen aantrekkelijke fietsroutes richting buitengebied ervoor dat iedere inwoner van Breda binnen een 'fietskwartierke' (3km) ruimte en rust kan ervaren. Om negatieve effecten van onder meer klimaatverandering op te vangen wordt ingezet op het openbaar toegankelijk maken van de groene terreinen langs de binnensingel. De Ecologische Hoofdstructuur is in 2027 gerealiseerd. De buiten de Ecologische Hoofdstructuur vallende groenblauwe structuren worden robuust ingericht zodat ze kunnen dienen als waterretentie en ecologische verbindingzones.
12. Luchtkwaliteit. De gezondheid van inwoners van Breda ten aanzien van luchtkwaliteit wordt actief nagestreefd, terwijl diverse infrastructurele en ruimtelijke projecten mogelijk moeten blijven. Dit streven betekent dat er de komende jaren continu gezocht zal worden naar passende maatregelen en slimme oplossingen.
13. Milieueffectrapportage. Het Besluit m.e.r. wordt op een juiste manier uitgevoerd en er wordt gericht geadviseerd. De m.e.r.-beoordelingen, plan- of besluit- m.e.r.'s dragen bij aan een duurzame uitvoering van projecten en plannen.

14. Waterkwaliteit. Conform ontwikkellijn 'Breda Markstad' uit de structuurvisie worden kansen en kwaliteiten van het water gebruikt bij ontwikkeling. Voor wat betreft de binnenstad worden watergebonden activiteiten versterkt en vormt de derde fase van de Nieuwe Mark een speerpunt. Meer in het algemeen richt de visie zich op het creëren van economische kansen door de bereikbaarheid van bedrijven per water beter te benutten (bijvoorbeeld Krouwelaarshaven). In stedelijk gebied zal water vaker worden ingezet als identiteit en kwaliteitsdrager van de openbare ruimte (zoals de singels).

Duurzaamheidsvisie Breda 2030'

Inleiding

1.1 Waarom een duurzaamheidsvisie?

Waarom is er nu een nieuwe duurzaamheidsvisie opgesteld? Daar zijn meerdere redenen voor, de voornaamste redenen zijn hieronder samengevat.

1. De oude visie loopt in 2015 af. In het traject van de Bredase structuurvisie Breda2030 is door de gemeenteraad gevraagd om een nieuwe visie op milieu en duurzaamheid. De bestaande milieuvisie loopt in 2015 af, het is hoog tijd om invulling te geven aan een nieuwe visie.
2. Invulling aan het begrip duurzaamheid. Het begrip duurzaamheid wordt de laatste tijd gebruikt voor uiteenlopende onderwerpen. Het is een containerbegrip waar meerdere dingen in passen. Met deze visie willen we invulling geven aan het begrip duurzaamheid.
3. Verstand boven de norm. Een duurzame ontwikkeling realiseren betekent dat je meer moet doen dan alleen toetsen aan een landelijke norm. In de praktijk remmen (milieu)regels ontwikkelingen juist vaak af. In het landelijke project 'ontslakken' en de Crisis- en herstelwet is gekeken hoe verantwoorde ontwikkeling mogelijk is met minder regels. Ontwikkelingen toetsen aan normen en problemen oplossen met verstand, dat is in Breda de insteek.
4. Vooruitlopend op de Omgevingswet. Er is een nieuwe omgevingswet in de maak. Regels worden vereenvoudigd zodat het straks makkelijker is om projecten te starten. Met deze duurzaamheidsvisie worden enkele hoofdlijnen vastgelegd die nodig zijn voor de aankomende omgevingswet.
5. Eenvoud en ruimte voor initiatief. Duurzaamheid is niet alleen iets van de gemeente, het is van ons allemaal, alle generaties en bevolkingsgroepen. Samen werken aan een duurzame stad staat voorop. Een eenvoudige duurzaamheidsvisie die richting geeft en ruimte over laat voor initiatieven is dus het streven. Eenvoud en ruimte voor initiatief is dan ook de achterliggende gedachte in deze visie.
6. Samen met de stad. In de oude Milieuvisie was relatief weinig aandacht voor samenwerking met de stad. Dit terwijl we in Breda steeds meer al samen met stad, wijk en dorp (coproductie/cocreatie) werken, bijvoorbeeld in de vorm van wijkgericht werken. Het samen met de stad ontwikkelen krijgt meer aandacht in deze visie. We brengen onze duurzaamheidsambities in bij het ophalen van de vraag uit de wijken/dorpen en er zijn zelfbeheer-initiatieven.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk twee is het begrip duurzaamheid nader ingevuld en zijn de primaire missie en visie geformuleerd. Hoofdstuk drie is gewijd aan duurzame (ruimtelijke) ontwikkeling en hoe we dit mogelijk willen maken. Hoofdstuk vier gaat over duurzame samenwerking en de aandacht voor circulaire en biobased economie. Hoofdstuk vijf gaat over het duurzaamheidskompas; een eerste idee over de monitoring van de duurzame doorontwikkeling van Breda de komende jaren.

1.3 Actsheets

Voor ieder milieuthema (afval, bodem, geluid etc.) is een Actsheet opgesteld. Elke Actsheet bevat (1) een terugblik op behaalde resultaten, (2) doelen voor de komende tijd en (3) een onderbouwing hoe we het willen realiseren.

Wat is duurzaamheid?

Uitdaging en aanpak

2.1 Wat is duurzaamheid?

Duurzaamheid is geen geïsoleerd beleidsterrein. Het is een manier van denken en doen waarbij balans wordt gezocht tussen mens, milieu en middelen. Volgens Brundtland is een duurzame ontwikkeling 'een ontwikkeling die voorziet in de behoefte van de huidige generaties, zonder daarmee voor de toekomstige generaties de mogelijkheid in gevaar te brengen om ook in hun behoeften te voorzien'. In de structuurvisie Breda2030 is daar aan toegevoegd dat er balans moet zijn tussen sociale aspecten (people), milieuaspecten (planet) en economische aspecten (profit). Anders gezegd: in de behoefte van toekomstige generaties kan uitsluitend worden voorzien wanneer bij ontwikkelingen niet alleen rekening wordt gehouden met onze huidige behoeftes en beschikbare financiën, maar ook zuinig wordt omgegaan met de aarde.

2.2 Wat is het probleem?

We bevolken onze planeet met steeds meer mensen, die steeds meer beslag leggen op natuurlijke bronnen: voedsel, lucht, water, rijke bovengrond en andere natuurlijke bronnen. We verbruiken meer dan het natuurlijk herstellend vermogen van onze planeet aan kan. Als we op deze manier doorgaan putten we onze planeet uit, we zadelen toekomstige generaties met een probleem op. Bovendien staat de kwaliteit van ons huidige leefmilieu onder druk.

De bovenstaande drie punten zijn op hoofdlijnen ook de basisprincipes achter de diverse milieuthema's, zie de Actsheets. Voor de duidelijkheid is hieronder het achterliggende gedachtengoed en een opsomming van relevante milieuthema's weergegeven per uitgangspunt:

1. De aarde niet uitputten:
 - a. gedachtegoed Cradle2Cradle en circular economy;
 - b. milieuthema's bodem, bouwstoffen, afval, energie.
2. Geen schadelijke kunstmatige stoffen gebruiken:
 - a. gedachtegoed biobased economy;
 - b. milieuthema's ecologie, natuur, groen en water.
3. De natuur en leefomgeving niet aantasten:
 - a. gedachtegoed duurzame stedelijke ontwikkeling;
 - b. milieuthema's groen, water en klimaat, geluid, lucht/geur, externe veiligheid.

2.3 Biodiversiteit en ecosysteemdiensten

Een gezonde natuur is belangrijk voor maatschappelijk welzijn en voor de economie. De natuur levert ons namelijk vele diensten; zogeheten 'ecosysteemdiensten'. Ecosysteemdiensten leveren ons een product (bijvoorbeeld drinkwater), een regulerende dienst (bijvoorbeeld bestuiving van gewassen) of een dienst die de voorgaande diensten ondersteunt (bijvoorbeeld de kringloop van nutriënten in een ecosysteem).

**Blijven
voorzien in de
behoeften van
huidige en
toekomstige
generaties dat is
de essentie.**

Figuur 1. Eenvoudige schets van de problematiek, zoals gepresenteerd in de duurzaamheidsfilosofie 'The Natural Step'.

Om te waarborgen dat we in de behoeftes van toekomstige generaties kunnen blijven voorzien hanteren we daarom drie uitgangspunten¹:

1. We putten de aarde niet uit.
2. We gebruiken geen schadelijke (kunstmatige) stoffen.
3. We tasten de natuur en leefomgeving niet aan.

¹ In de duurzaamheidsfilosofie 'The Natural Step' wordt een soortgelijke benadering gebruikt.

We werken aan de taken waar we bevoegd voor zijn, geven het goede voorbeeld en verbinden waar mogelijk.

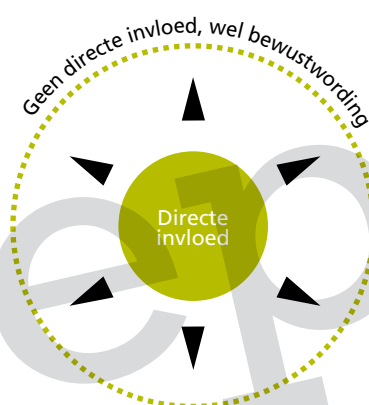
Biodiversiteit² of biologische diversiteit is een begrip voor de graad van verscheidenheid aan levensvormen binnen een ecosysteem. De biodiversiteit wordt vaak gebruikt als een indicator voor de gezondheid van een ecosysteem. Hoe hoger de biodiversiteit, hoe stabiel en sterker een ecosysteem is. Biodiversiteit is dus belangrijk, voor de natuur maar ook voor de mens. De Gemeente Breda streeft daarom biodiversiteit na.

Twee wettelijke aspecten helpen bij het nastreven van dit doel, namelijk Natura 2000 en de Ecologische hoofdstructuur. Natura 2000 is het Europees netwerk van beschermde natuurgebieden binnen de Europese lidstaten. Dit vormt de hoeksteen van het beleid van de Europese Unie voor het behoud en het herstel van de biodiversiteit. De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) dient om de afname van de biodiversiteit in Nederland af te remmen. Dit beleid is gebaseerd op de eilandentheorie die stelt dat een groter aaneengesloten natuurgebied een relatief grotere biodiversiteit heeft. Zie voor een verdere uitwerking de Actsheets 'Groen en natuur' en 'Milieueffectrapportage'.

2.4 Proactief en gericht

2.4.1 Focus in de veranderende rol

Ook ontwikkelingen buiten de gemeentegrenzen beïnvloeden het leefmilieu in Breda, denk aan de industrie in Antwerpen of verkeersknooppunten buiten de gemeente. Mondiale ontwikkelingen, zoals die in de (auto)mobiliteit, kunnen leiden tot verslechtering of verbetering van de luchtkwaliteit, geuroverlast en geluidhinder. Helaas zijn dit zaken waar een gemeente feitelijk geen directe invloed op heeft. Het is goed om te beseffen dat er nu eenmaal grenzen zijn aan onze bevoegdheden en invloed. Er zijn bovendien genoeg zaken die een gemeente wél kan doen aan duurzaamheid.

Figuur 2. Schets van de cirkel van invloed (binnenkant) en de cirkel van invloed (buitenkant).

2.4.2 Uitgangspunten in focus

Als je een situatie wilt verbeteren, is het wijs energie te steken in hetgeen waar je invloed op hebt. Handelen in de zogeheten 'cirkel van invloed' is effectiever dan handelen in de 'cirkel van betrokkenheid'. Daarom hanteren we de volgende uitgangspunten:

1. De focus ligt op de zaken waar wij over gaan, op onze bevoegdheden;
2. We geven het goede voorbeeld op het gebied van duurzaamheid;
3. We werken aan duurzame bewustwording via onderwijs en educatie³.
4. We hebben een verbindende en faciliterende rol.

2.4.3 Duurzame verbinding met de regio

We leggen ook de verbinding buiten de gemeentegrenzen; in dat geval zijn andere steden, andere organisaties of andere overheden onze partners. In de regio wordt een voortrekkersrol van ons verwacht op verschillende terreinen en die pakken we graag op. Wat goed is voor onze regio is ook goed voor Breda. Zie ook hoofdstuk 4 'Samen en circulair'.

2.5 Het goede voorbeeld

2.5.1 Verduurzaming vastgoed

Breda is al gestart met de verduurzaming van 50 tot 60 van haar eigen gebouwen. De verduurzaming van de vastgoedportefeuille wordt ten tijde van het opstellen van deze duurzaamheidsvisie al voorbereid, in opdracht van het college. Het gaat om de grootste energieverbruikers in de vastgoedportefeuille waar naar verwachting het grootste effect in termen van energiebesparing valt te realiseren. Uitgangspunt voor de verduurzaming van het vastgoed vormen de klimaatambities van de Gemeente Breda, zoals verwoord in de Klimaatnota 2008, én de stappen uit het Energieakkoord 2013. Zie verder de Actsheet 'Duurzame overheid'.

2.5.2 Duurzaam inkopen

Binnen de eigen projecten is Breda op weg het goede voorbeeld te geven. Een voorbeeld is de bevordering van hergebruik van grond en bouwstoffen (zie Actsheet 'Hergebruik bouwstoffen en grond'). De Gemeente Breda volgt de aanpak 'Duurzaam GWW', waarin zoveel mogelijk wordt gestreefd naar een optimale balans tussen People, Planet en Profit. Het meewegen van duurzaamheidsaspecten in alle fasen van een project draait om het formuleren, vastleggen en uitvoeren van ambities en deze door te geven naar de volgende projectfase. Er wordt de komende tijd ingezet op een verdere verduurzaming van aanbestedingen en projecten. Zie verder de Actsheet 'Duurzame overheid'.

2.5.3 Voorlichting, draagvlak en verbinding

Een gemeente kan ook invulling aan haar voorbeeldrol op het gebied van duurzaamheid door duurzaamheidscentra of 'duurzaamheidsknooppunten'. Breda legt een duurzame verbinding tussen stad en land met bezoekerscentrum Wolfslaar en Parkhoeve Breda-Noord. Wellicht worden er in de nabije toekomst meer van dit soort duurzaamheidsknooppunten geïnitieerd, samen met partners uit de stad. Voor meer informatie over de manieren van samenwerken en duurzaamheidsknooppunten, zie hoofdstuk 4 'Samen en circulair' en de Actsheet 'Natuur en ecologie'.

2.6 Gezondheid en voedsel

Feitelijk streven veel milieuthema's een gezonde leefomgeving na. Een belangrijk aspect van gezondheid wordt gevormd door voedsel. Breda streeft daarom duurzame voedselpatronen na. Duurzame voedselpatronen zijn voedselpatronen met een lage milieubelasting, die bijdragen aan voedselveiligheid en gezondheid voor de huidige en toekomstige generaties. Het voorzien in behoeften betekent dat er voldoende, gevarieerd, gezond en veilig voedsel beschikbaar is en dat dit eerlijk verdeeld is.

Het ministerie van Economische Zaken hanteert in de Nota Duurzaam Voedsel een bredere definitie. Duurzaam voedsel betekent een productie en consumptie met respect voor mens, dier en milieu. Het gaat bij duurzaam dus niet alleen over milieuaspecten, maar ook over andere voedselkwaliteitsaspecten, zoals eerlijke handel, dierenwelzijn, natuur en cultuur. Het Voedingscentrum hanteert deze brede definitie ook.

Voor Breda betekent dit onder meer dat lokaal geproduceerde agrarische producten de voorkeur hebben. Lokale agrarische economie wordt ermee gestimuleerd, transportafstanden beperkt tot een minimum en bewustwording ten aanzien van voedselproductie wordt gestimuleerd. In de structuurvisie 'Breda2030' is al bepaald dat innovatie in de lokale voedsel- en energieproductie gestimuleerd wordt. Daartoe moeten we slim omgaan met landbouw en ruimte in het buitengebied. Er moet zorgvuldig worden omgegaan met de in het gebied aanwezige restmaterialen en grondstoffen. Zie ook paragraaf 4.2.2. 'Biobased Economy'.

2.7 De Bredase visie en missie

Visie – waar gaan we voor? We gaan voor een circulaire economie, een leefbare stad en een natuurrijk buitengebied, voor huidige en toekomstige generaties. We willen een voorbeeldrol vervullen als organisatie en als stad in de regio. In alle ontwikkelingen is er evenwicht tussen de belangen voor mens, milieu en middelen. Er is sprake van een robuust natuurlijk systeem, dankzij een grote biodiversiteit.

Missie – waar staan we voor? We leggen verbindingen, zijn een betrouwbare partner en hoeder van de toekomst. We werken samen met de stad en durven los te laten waar dat nodig is. We toetsen ontwikkelingen aan normen en lossen problemen op met verstand en met gevoel voor lokale gebiedskenmerken. We werken aan zaken waar wij iets over te zeggen hebben, verbinden en geven het goede voorbeeld als organisatie.

² De Verenigde Naties hebben in de conventie van Rio het volgende vastgesteld: 'Biologische diversiteit is de variabiliteit onder levende organismen uit alle bronnen inclusief land-, marine- en andere aquatische ecosystemen en de ecologische netwerken waarvan zij deel uitmaken; hieronder valt ook de diversiteit binnen soorten, tussen soorten en de diversiteit van ecosystemen.'

³ In het bijzonder dit aspect kan duurzaam denken en doen buiten de gemeentegrenzen versterken.

Met alleen
toetsen aan een norm bereik
je geen duurzaamheid.

Duurzame ontwikkelingen mogelijk maken

3.1 Balans tussen mens, milieu en middelen

De meeste ontwikkelingen dienen zich aan bij een gemeente in een vergunningaanvraag of ruimtelijk plan⁴. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe hier mee om wordt gegaan. Termen die in dit kader veel gehoord worden als het over duurzaamheid gaat zijn 'schoon', 'veilig', 'natuur', 'gezond' en 'toekomstbestendig'. Er moet een situatie bereikt worden waarbij geen sprake is van onevenredige belasting van natuurlijke bronnen. Bij iedere ontwikkeling moet balans zijn tussen de belangen voor mens, milieu en economie, voor nu en de toekomst. De aandacht voor belangen ten aanzien van People, Planet en Profit moet bij ieder ontwikkeling in balans zijn. Dit uitgangspunt is eerder vastgelegd in de structuurvisie 'Breda2030', in deze duurzaamheidsvisie wordt ingegaan op de toetsing van plan en project aan milieunormen en duurzaamheid.

3.2 Toetsen aan goede ruimtelijke ordening

Een ruimtelijk plan moet voldoen aan de criteria voor goede ruimtelijke ordening. Dit staat in de Wet ruimtelijke ordening (Wro), art. 3.1. Vanuit het oogpunt van goede ruimtelijke ordening kunnen bepaalde zaken onwenselijk zijn. Bijvoorbeeld de bouw van woningen langs een snelweg. Of de bouw van een school langs een drukke binnenstedelijke weg. Net als bij een milieueffectrapportage bekijken we milieuaspecten van een ontwikkeling; heeft de ontwikkeling een positief of negatief effect? Ook nemen we beleving en economie mee in de afweging. Zie de Actsheets 'geluid' en 'lucht' voor voorbeelden van omgevingsfactoren die invloed hebben op de beleving en kwaliteit van een gebied of ontwikkeling.

3.3 Vooruitlopen op de nieuwe Omgevingswet

De Bredase visie op ontwikkelingen en plannen sluit geheel aan bij de aankomende omgevingswetgeving. Hierin wordt onder de noemer 'eenvoudig beter' een verbeteringslag doorgevoerd; wetten worden gecombineerd en procedures vereenvoudigd. Er wordt per milieuthema gezien welke ambitie verstandig is voor desbetreffend gebied. In een gebied hoeft niet op ieder thema het maximale resultaat te worden behaald. Het is veelal niet realistisch (of praktisch mogelijk) om op alle milieuaspecten een tien te scoren. Met de Omgevingswet wordt een aanpak mogelijk gemaakt, waarbij de milieuaspecten afgestemd worden op een gebied. Dit biedt ruimte voor initiatieven en doet eer aan locatie specifieke kenmerken van gebieden. Zo kan in een levendig stadscen-

trum de ambitie voor geluid wat lager zijn, maar moet wel voldoende groen en water aanwezig zijn om hittestress en wateroverlast tegen te gaan.

Figuur 3. Indicatie van de verschillende ambities (en bandbreedtes) op diverse milieuthema's; doe de kenmerken van een gebied eer aan en probeer niet op ieder (sub)thema een tien te scoren.

3.4 Verstand boven de norm

In Breda wordt een plan, ontwikkeling of initiatief getoetst aan wettelijke regels en/of normen. Ten aanzien van duurzaamheid wordt in ruimtelijke zin getoetst aan de drie hoofdlijnen van duurzame ontwikkeling hoofdlijnen: Knooppunt Breda (Profit), Breda Markstad (Planet) en Bredaas Mozaïek (People).

Milieuambities
worden afgestemd
op de gebieds-
kenmerken.

⁴ Bij initiatieven uit stad, wijk, dorp en buitengebied waar niet direct sprake is van een vergunningaanvraag of ruimtelijk plan wordt in de praktijk zoveel mogelijk getracht duurzaamheid als randvoorwaarde mee te geven.

Breda loopt vooruit op aankomende wetgeving.

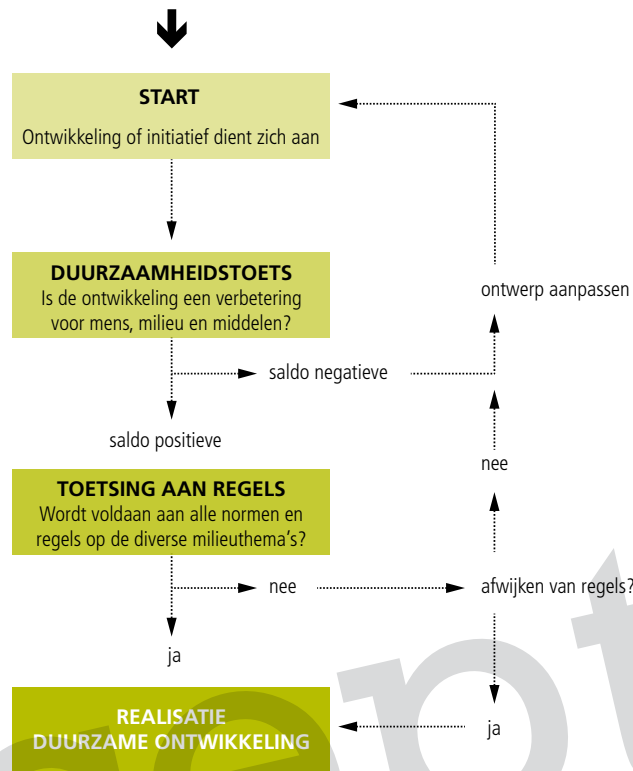
De drie hoofdlijnen van duurzame ruimtelijke ontwikkeling uit de structuurvisie 'Breda2030'.

- 1. Knooppunt Breda bouwt aan de economische kracht en regionale positie van Breda. Knooppunt Breda heeft een sterke relatie met mobiliteit. Deze hoofdlijn benadrukt de profit kant;
- 2. Breda Markstad stelt de kansen en kwaliteiten van het water in Breda centraal. Water is belangrijk voor de cultuurhistorie en identiteit. Door de dalen is er een natuurlijke verweving van het buitengebied met het stedelijk gebied. Deze hoofdlijn bedient de planet kant;
- 3. Bredaas Mozaïek stelt de diversiteit aan gebiedskarakteristieken als kwaliteit voor de stad. De lokale karakteristieken en behoeften van de dorpen, buitengebiedsdelen en stads-wijken van Breda staat centraal. De historische linten verbinden de mozaïekstukken met elkaar en zijn vaak drager van de gebiedskarakteristiek. Deze hoofdlijn is vooral geassocieerd met de people kant.

In de opgaven en projecten die in de stad plaats vinden zal steeds weer de balans vanuit het principe people – planet – profit worden gezocht.

Voldoen aan een norm wil nog niet zeggen dat het duurzaam is. Sterker nog, duurzame initiatieven kunnen zelfs afgeremd worden door milieu)regelgeving. Dit terwijl er wel een netto positief duurzaamheidsresultaat bereikt kan worden, ookal wordt niet aan een norm voldaan. De Gemeente Breda ziet dit dan als reden om andere mogelijkheden te zoeken. Het landelijke project 'ontslakken', de 'Stad en milieu' benadering, of een gang naar de Raad van State waren mogelijkheden om een duurzame ontwikkeling toch mogelijk te maken. De aankomende Omgevingswet gaat deze denkwijze en aanpak ook faciliteren. De route is op hoofdlijnen weergegeven in het stroomschema in figuur 4.

HET BREDASE DUURZAAMHEIDSMODEL

Figuur 4. Vereenvoudigde weergaven van het proces waarin overwogen kan worden om afwijken van een theoretische norm toch te (helpen) realiseren of ondersteunen.

3.5 Stimulering verduurzaming bedrijven

Breda wil duurzaamheid bij bedrijven stimuleren. Bedrijven vallen in beginsel onder de Wet milieubeheer (het Activiteitenbesluit milieubeheer of omgevingsvergunning milieu), die voorwaarden stelt waaraan de bedrijfsvoering moet voldoen. Naast algemene voorschriften over onderwerpen als geluid, bodembescherming, afval en bedrijfsspecifiek gerelateerde onderwerpen, is er ook aandacht voor energiebesparing en emissiebeperkend bij bedrijven⁵. In het energieakkoord afgesproken dat op dit onderdeel gemeentes zullen gaan controleren, in de praktijk zijn er steeds meer concrete handvatten en handreikingen beschikbaar om duurzaamheid te stimuleren. Boven een bepaald energieverbruik⁶ dienen alle energiebesparende rendabele maatregelen met een terugverdientijd < 5 jaar te worden genomen. Breda wil dit artikel gebruiken om duurzaamheid bij bedrijven te bevorderen. Er wordt gewerkt aan een plan van aanpak waarbij de uitgangspunten zijn dat natuurlijke momenten (bouw, verbouw en controles) hiervoor benut worden. Ook wordt aandacht besteed aan communicatie en voorlichting op dit gebied, Greendeals met bepaalde branches kunnen een middel zijn om dit doel te bereiken.

5 Specifiek: artikel 2.15 van het Activiteitenbesluit.
6 Verbruiken tussen 50.000 en 200.000 kWh aan elektriciteit of 25.000 en 75.000 m³ aan aardgas(-equivalenten).

Verstand wordt boven de norm gesteld, een (milieu)regel kan een duurzame ontwikkeling ook afremmen.

Samen en circulair

We werken samen met de stad en de regio om duurzame initiatieven te verbinden.

4.1 Samen werken

4.1.1 Veranderende rollen

De rol van de overheid verandert, het is steeds belangrijker om in gesprek te zijn (en blijven) met inwoners van de stad; samen bereik je meer. Uiteindelijk gaat het om bewustwording én daden, duurzaamheid moet vanzelfsprekend en natuurlijk worden voor alle inwoners van Breda. Onze maatschappij is feitelijk al in transitie, ontwikkelingen op gebied van technologie, maar ook stadslandbouw of duurzame mobiliteit volgen elkaar in rap tempo op. In gesprek blijven met de stad is van belang. Bij diverse thema's, waaronder klimaat dienen ontwikkelingen zich juist aan doordat bedrijven, burgers of onderwijs nieuwe kansen zien. Hier zitten vaak naast milieuwinst ook mogelijkheden voor nieuwe bedrijfsactiviteiten aan vast. Hier is de rol van de overheid dit vooral te faciliteren totdat het (na korte tijd) op eigen benen verder kan.

4.1.2 Niveaus van samenwerking

Er zijn verschillende niveaus van bewonersinbreng te onderscheiden, Breda wil zich op alle niveaus inzetten, afhankelijk van het initiatief en de wijze van inbreng is er wel een andere rol voor de gemeente weggelegd:

1. Bewonersinitiatieven. Bewoners(groepen) nemen zelf het initiatief om hun eigen omgeving vorm te geven. Het politieke systeem faciliteert en stimuleert individuele bewoners, lokale groepen en organisaties om een actieve rol te spelen in de maatschappij. Hier is dus sprake van een 'actieve samenleving'.
2. Coproductie / cocreatie. De lokale of regionale overheid en bewoners 'produceren' gezamenlijk het plan. Beide partijen zijn verantwoordelijk voor het plan; beiden moeten er dus mee instemmen. Hier is sprake van een samenwerkende gemeente.
3. Consultatie. Er is open en transparante interactie en overleg met bewoners(groepen) over de keuzes die nog open staan in het plan. Hoe de input van bewoners een rol kan spelen in het besluitvormingsproces, is aan het begin van het participatieproces duidelijk voor alle deelnemers. Dit geldt met name voor wettelijke taken en gemeentelijke kerntaken.
4. Informatie. De bewoners worden op de hoogte gehouden en voorzien van relevante informatie over het planproces en hebben ook gemakkelijk toegang tot alle informatie die belangrijk zal zijn bij de besluitvorming. Dit geldt voornamelijk voor wettelijke taken en gemeentelijke kerntaken.

4.1.3 Knooppunten en platformen

De komende jaren wil Breda samen met de stad aan duurzaamheid blijven werken; met de stad en voor de stad. Hoe leg je nu de verbinding met de stad, inwoners, bedrijven en duurzame initiatieven? Er is in de aanloop naar deze duurzaamheidsvisie waardevolle informatie verkregen uit de vele gesprekken voor de structuurvisie Breda2030, het klimaat-uitvoeringsprogramma en de duurzaamheidsbijeenkomst met inwoners van Breda; de D100.

Steeds vaker en luider klinkt de roep om het zichtbaar maken van 'wat er allemaal al gebeurt in Breda.' Tijdens de burgertop 'D100 Breda' bleek dat mensen graag meer zicht willen op welke initiatieven zijn genomen door welke organisaties. Een mogelijke vorm daarvoor is een duurzaamheidscentrum, dat niet alleen informatie moet geven maar ook inspireert tot het zelf nemen van maatregelen. Een dergelijk centrum moet dan uiteraard wel door (of samen met) partners uit de stad worden opgezet.

De vraag naar meer en betere communicatie, verdergaande interactie en de verbindende, faciliterende rol van de gemeente wordt verder doorontwikkeld. Voor het Uitvoeringsprogramma Klimaat 2013-2016 (UP Klimaat) zijn alle partijen uitgenodigd die werk willen maken van het Bredase klimaatbeleid. Een stap verder is het benutten van de expertise en netwerken van die partijen voor het beoordelen van nieuwe initiatieven, het versnellen van het huidige programma en het opstellen van het nieuwe. Doel is om de verantwoordelijkheid voor het behalen van de doelen, meer te delen met de vier O's: Onderwijs, Ondernemers, Overheid en Ondernemende Bredanaars.

Voor de toekomst zijn tal van organisatievormen mogelijk. Gezien de snelheid van ontwikkelingen op organisatiegebied en social media zou het onverstandig zijn om de exacte uitvoering van samenwerking nu al helemaal vast te leggen. Er zal voortdurend gezocht worden naar geschikte communicatiewegen en het leggen van waardevolle verbindingen. Het gaat om het verbinden van inwoner en stad, van vraag en aanbod en van idee aan uitvoering. Ook de fysieke duurzaamheidsknooppunten als bezoekerscentrum Wolfslaar en Parkhoeve Breda-Noord kunnen een voorname rol spelen in het verbinden.

Circulaire economie, Biobased Economy en nieuwe verdienmodellen krijgen aandacht.

4.1.4 Regio

Naast de duurzaamheidsknooppunten en samenwerkingsverbanden in de stad, wil Breda op het gebied van duurzaamheid ook een voortrekkersrol spelen in de regio. Verbindend besturen doen we ook buiten Breda, andere steden, andere organisaties of andere overheden zijn hierin onze partners. Wat goed is voor onze regio is ook goed voor Breda. In het bijzonder op het gebied van circulaire en biobased economy zijn er economische ontwikkelingen in de regio die duurzame en economische kansen bieden voor Breda en de regio. Ook daar wordt de komende jaren actief op ingezet, zie verder 4.2.2 'Biobased economy'.

4.2 Kansen circulaire en biobased economy

4.2.1 Circulaire economie

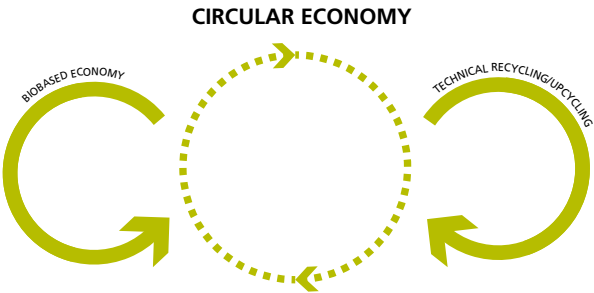
De term circulaire economie is in Nederland vooral in zwang gekomen door een rapport van de Ellen MacArthur Foundation: 'Towards the circular economy'. Hoewel het idee hierachter al ouder is. Circulaire economie gaat net als biobased economy over een transitie; in dit geval over de overgang van de lineaire economie ('winning, maken, weggooien') met eindige grondstoffen naar een economie waarin grondstoffen en producten in een gesloten kringloop blijven (afval bestaat niet).

Wanneer we naar onze huidige economie kijken, kan gesteld worden dat er een verschuiving plaatsvindt van een lineaire economie waarbij alle producten eindigen als afval, naar een keteneconomie met recycling. Het doel is om de economie te helpen zich verder te ontwikkelen, tot een circulaire economie. Met name in de Actsheets 'Afval en recycling' en 'Hergebruik Bouwstoffen en grond' is te lezen welke concrete acties Breda op dit gebied onderneemt.

De ontwikkeling richting een circulaire economie is ook een economische kans. TNO becijferde in 2014 nog dat de potentie van de circulaire economie voor Nederland ruim 7 miljard bedraagt en ruim 50.000 banen kan scheppen. Het is dus verstandig om vooruit te kijken, deze ontwikkeling in de economie te ondersteunen en scherp te blijven op economische kansen voor Breda en de regio.

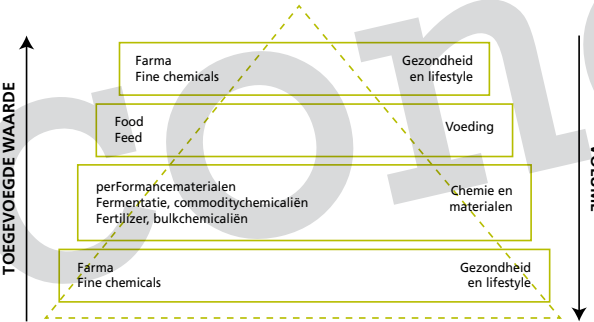
4.2.2 Biobased economy

Op hoofdlijnen bestaat de circulaire economie uit twee onderdelen: de organische component, die we biobased economy noemen en de anorganische of technische component. In dit laatste staat recyclen, upcyclen, hergebruik en Cradle2Cradle centraal. De term biobased economy wordt gebruikt als men praat over de overgang van een economie die draait op fossiele grondstoffen naar een economie die draait op biomassa als grondstof: van 'fossil based' naar 'bio based'. Deze toepassingen zijn bijvoorbeeld inhoudstoffen, chemicaliën, materialen, transportbrandstoffen, elektriciteit en warmte.

Figuur 6. Relatie tussen de circular economy, biobased economy en technische (niet-organische) aspecten als bijvoorbeeld hergebruik, upcycling en recycling van technische apparaten.

Het slim gebruik maken van biomassa, de zogeheten 'cascadering', is hierbij van belang en er is in het bijzonder aandacht voor de toepassingsgebieden van biomassa waar geen ander duurzaam alternatief mogelijk is, zoals biochemie en biomaterialen. In discussies rondom cascadering wordt vaak gesproken over hoogwaardige, optimale of efficiënte benutting van biomassa. Ten behoeve van de Overheidsvisie op de biobased economy in de energietransitie⁷ is een waardepiramide ontwikkeld die breed wordt gebruikt als referentiekader voor cascadering.

Figuur 7. De waardepiramide: kwantificering van biobased en fossiele markten⁸

Nergens in Europa liggen agrofood en chemie zo dicht bij elkaar als in West-Brabant. Daarnaast kent de regio, als logistieke hotspot, een optimale logistieke infrastructuur voor de aan- en afvoer van biomassastromen. Er wordt samen- gewerkt om uit agrarische reststromen, chemietoepassingen

te ontwikkelen en te vermarkten. Ook voor Breda, met haar agro/food historie liggen er veel kansen op dit gebied. Daarom wordt hier de komende jaren volop op ingezet. Zie ook de Actsheets 'Natuur en groen' en 'Energie en klimaat'.

4.3 Europese subsidies en nieuwe verdienmodellen

De overgang naar een duurzame, circulaire economie is te vergelijken met de reorganisatie van een bedrijf, er moet een trendbreuk gerealiseerd worden. We staan voor de vraag hoe we de economie als geheel duurzamer kunnen maken, terwijl die natuurlijk wel moet doordraaien. Winstgevende duurzaamheid is vaak mogelijk. Goede isolatie van een gebouw en duurzame energie via zon-, wind- of bodemenergie, betekent ook een besparing energierekening.

In het 'oude milieudenken', werd nogal eens gehamerd op milieuaspecten, en minder op economische aspecten. Zoals eerder gesteld moeten aandacht voor mens, milieu en middelen in balans zijn. Daarom wordt gewerkt aan andere verdienmodellen en wordt economie, of economische verbetering meegewogen in de duurzaamheidstoets. Ook het vergaren van inzicht in (Europese) milieusubsidies staat hoog op de agenda. Duurzaamheid verdient zich vooral terug over langere tijd. Helaas winnen korte termijn keuzes het in de praktijk van lange-termijn oplossingen. Hiermee schuiven we feitelijk kosten voor ons uit.

Dit geldt bij uitstek voor de biobased economie, dit verdient zich op langere termijn terug, maar vergt op korte termijn innovatie, investering en ondernemerschap. Uit diverse studies blijkt dat de biobased economie op de middellange- en lange termijn geld oplevert. Bijproducten en reststromen die nu verloren gaan als afval, worden hergebruikt en vertegenwoordigen economische waarde. Daarnaast zorgt de biobased economie bij uitstek voor werkgelegenheid, voor in het bijzonder midden en hoger opgeleid personeel. Om deze reden zet Breda zich in op het gebied van (Europese) subsidies, met name voor biobased economie, en duurzame innovatieve oplossingen.

Het inventariseren van (Europese) subsidies voor duurzame ontwikkeling biedt kansen voor Breda.

Figuur 5. Van een lineaire economie naar een keteneconomie en uiteindelijk een circulaire economie.

⁷ Overheidsvisie op de biobased economy in de energietransitie, Tweede Kamer, vergaderjaar 2007, 29 575, nr.16.
⁸ Brief Ministerie van Economische Zaken, d.d. 17 juni 2014, betreffende waarde uit biomassa door cascadering.

Duurzaamheidskompas

5.1 Toekomstige generaties

Duurzaamheid gaat om het behouden van grondstoffen, bouwstoffen, voedingsstoffen en een gezonde leefomgeving, kortom onze aarde, voor toekomstige generaties. Waarom laten we dit dan niet bewaken door diezelfde toekomstige generaties? In 2015 wordt gestart met inventarisaties op dit gebied, in ieder geval met AVANS en het 'Centre of Expertise Biobased Economy'. De Gemeente Breda gaat in samenwerking met studenten een nieuwe duurzaamheidsmonitor opstellen. Uiteraard meten diverse afdelingen al in hoeverre hun programma's voortgang boeken. Van deze gegevens wordt dankbaar gebruik gemaakt. Maar wat vinden de toekomstige generaties nu belangrijk? Wat zou er volgens hen nu gemeten moeten worden?

5.2 Scoren in nationale metingen

Breda steekt veel energie in diverse aspecten van duurzame ontwikkeling, duurzaamheidsbeleid, milieuthema's en projecten. Zo zijn het Bredase Klimaat Uitvoeringsprogramma en het 'Bodemmasterplan Breda2030' projecten waarmee Breda nationaal gezien voorop loopt in de ontwikkelingen binnen deze vakgebieden. We willen bestaande milieu- en duurzaamheidsmonitors gebruiken om te Benchmarken met andere steden. Ligt de Bredase focus op dezelfde aspecten? Hebben we vergelijkbare doelen en voortgang? Het is goed om eens kritisch te kijken naar deze scores, dit wordt meegenomen in de ontwikkeling van het nieuwe Bredase duurzaamheidskompas.

De criteria die wij van belang vinden worden naast de criteria van de diverse duurzaamheidsmonitors gelegd. De energie die de Gemeente Breda in duurzaamheid steekt en de koploperspositie op diverse onderdelen mag immers best weerspiegeld worden door goede scores.

5.3 Opbouwen van een dataset

In het verleden is gebruik gemaakt van een milieumonitor. De dataset en de parameters die hiervoor gebruikt zijn is niet meer bruikbaar voor een hedendaagse duurzaamheidsmonitor. De data is niet meer bijgehouden en verouderd, bovendien letten we tegenwoordig op andere aspecten. Voor een goede duurzaamheidsmonitor is een zekere opbouw van data noodzakelijk. Het is daarom mogelijk dat in 2016 de parameters bekend zijn, maar dat gestart wordt met een nulmeting, om de daaropvolgende jaren de voortgang te analyseren.

concept

Duur
zaam
heids
visie
Breda
2030'

